

BONDEFÖRETAGAREN

RÅDGIVNINGEN INFORMERAR NOVEMBER 2022

**VIKTIGT MED
BEREDSKAP PÅ
GÅRDSNIVÅ**

Planering av
kommande
odlingssäsong
viktigare än
någonsin

*Beräkna
ensilagets
produktions-
kostnader*

**RÅDGIVNINGENS
GEMENSAMMA TIDNING**

LEDARE

KUNDTIDNINGEN BONDEFÖRETAGAREN HAR de senaste 20 åren publicerats i ProAgria Österbotten Svenska Lantbrukssällskaps egen regi! Vi är otroligt glada att tidningen nu publiceras i samarbete med alla rådgivningsorganisationer i Svenskfinland - Tillsammans är vi så mycket mera!

I DENNA UTMANANDE tid jobbar vi inom rådgivningen aktivt för att trygga den inhemska matproduktionen och vår självförsörjning. Då underlättar det att vi tillsammans kan presentera de verktyg och lösningar som rådgivningen erbjuder för denna situation, där det finns oändliga frågor och begränsat med rätta svar.

VI UPPMANAR DIG att nu, om någonsin, tillsammans med våra experter fundera igenom de val som ska göras på gården. Vi har en utmanande vinter framför oss och många pusselbitar för nästa odlingsäsong är fortfarande oklara. Bli inte ensam med gårdens eller dina personliga utmaningar, låt oss tillsammans försöka hitta svar och lösningar just för dig.

KONTROLLERA OCKSÅ BEREDSKAPEN på din gård för eventuella ström- och vattenavbrott, uppdatera dina kunskaper om cybersäkerhet, kontrollera nödvändiga åtgärder vid eventuell kärnkraftsolycka och glöm inte beredskapen på din gård ifall du eller någon annan nyckelpersonal blir sjuk. Kom ihåg att beredskap är en del av att driva ett företag!

VI HOPPAS ATT vår gemensamma tidning ska ge dig tips för vardagen och väcka nya idéer på gårdsnivå. Kontakta gärna våra experter, som vår tidning visar har vi en väldigt stor och bred kompetens i Svenskfinland.

**MIKAEL
HORNBERG**
Svenska Lantbrukssällskapens Förbund

**MEIRA-PIA
LOHILUOMA**
Österbottens Svenska Lantbrukssällskap

**HENRIK
LASSAS**
Nylands Svenska Lantbrukssällskap

**BJARNE
WESTERLUND**
Finska Hushållningssällskapet

JENNY ENBÄR
Ålands Hushållningssällskap

225 år av rådgivning

LANTBRUKSRÅDGIVNING VIA ORGANISERADE lantbrukssällskap har bedrivits i Finland redan i 225 år. Finska Hushållningssällskapet grundades i samband med kung Gustav IV Adolfs födelsedag den första november 1797. Sällskapet är därmed det äldsta officiellt sanktionerade av de hushållningssällskap som tillkom inom det dåvarande Sveriges gränser och den näst äldsta fortfarande verksamma föreningen överlag i Finland.

Verksamheten har under drygt tvåhundra år tagit sig olika former och uttryck, men visst finns det i lantbrukssällskapets verksamhet ännu idag vissa likheter med den ursprungliga verksamhetsidéen "Att förkovra Hushållningen i allmänhet och Lantbrukshållningen i synnerhet. Spridande av litteratur och kunskap i anknytning till lantbruk och ta i bruk och utveckla odlingsmetoder och redskap". Ekonomin och utvecklandet av odlandet har alltid varit centrala frågor inom lantbruksrådgivningen.

Under de senaste åren har det i samhällsdebatten varit mycket diskussion om försörjningsberedskap och vaccinationer. Det var frågor som var synnerligen centrala även under Sällskapets tidiga år. Potatisodlingens införande och vaccinationens utbredande i landet hör till dess tidigaste och största förtjänster. Skrifter om potatisens lämplighet för brännvinsbränning var ett effektivt medel för att få fart på potatisodlingen. Befrämjandet av odlingen av lin och hampa var även viktigt med tanke på stärkandet av självförsörjningen. Dessa är intressanta grödor även idag.

Fastän det nu inte finns risk för direkt hungersnöd i vårt land, i motsats till förhållandena ännu i slutet av 1800-talet, så har försörjningsberedskapen den senaste tiden igen fått en större betydelse. Då vattenvård, kolbindning, biodiversitet och övriga miljöfrågor vid sidan om svag lönsamhet dominerat jordbruksdebatten under senare år verkar man ibland nästan ha glömt bort att jordbrukarnas viktigaste uppgift fortfarande är att producera mat. Det bör ske hållbart och lönsamt. Detta jobbar vi inom rådgivningen för även i fortsättningen. Vi lyckas tillsammans!

Tisdagen den 29 november firar vi 225 år av lantbruksrådgivning, kunskap och idoghet med ett jubileumsseminarium i Åbo. Välkommen med! (Anmälan senast 21.11 till fhs@fhs.fi).

BJARNE WESTERLUND
direktör,
Finska Hushållningssällskapet

FINSKA HUSHÅLLNINGSSÄLLSKAPET 225-ÅRS JUBILEUMSSEMINARIUM

TIDPUNKT: tisdag 29.11.2022 kl. 13-16.30
(lunchservering kl. 12-13)
PLATS: Kåren, Tavatsgatan 22, 20500 Åbo
PROGRAM: Se www.fhs.fi
ANMÄLAN: fhs@fhs.fi, senast 21.11

VÄLKOMMEN MED!

ProAgria

BONDEFÖRETAGAREN

Nr 2/2022 Årgång 22 November 2022
Informationstidning för lantbruksföretagare
ISSN 2323-3648 (print)
ISSN 2323-3656 (online)
UTGIVARE:
Österbottens Svenska Lantbrukssällskap,
Handelsplanaden 16 D, 65100 VASA
Tfn 010 839 2200

UPPLAGA: 7000
CHEFREDAKTÖR: Meira-Pia Lohiluoma
REDAKTION:
Rådgivare i Svenskfinland
ANNONSFÖRSÄLJNING:
Lantbrukssällskapet
För närmare uppgifter om annonsering i
Bondeföretagaren fråga efter vårt mediekort.

OMBRYTNING: Kustmedia Ab Oy /ML

TRYCKERI: BotniaPrint, 2022

PÄRMBILD: Tor-Erik Asplund

TA HAND OM DIG!

Att vi lever i utmanade tider har knappast gått någon förbi. En pandemi, följd av ett krig i Europa och alla påföljder och känslor som detta för med sig, lämnar knappast någon helt oberörd! Lantbruksbranschen drabbas hårt av de stigande kostnaderna på så många viktiga förnödenheter, gödsel, el, bränsle, foder osv.

MÅNGA FUNDERAR HUR man ska gå vidare med sin gård och sin verksamhet? Ska vi alls våga hoppas på ljusare tider?

Det finns ingen undermedicin som kan sättas in för att hitta tillbaka till glädje och motivation, ej heller finns det någon undermedicin för att få ihop skrapat till mera euro och cent, då man på många gårdar redan vänt på varje sten, för att minimera utgifter och maximera inkomster.

I denna situation kan det kanske upplevas lite banalt att börja fundera på att man ska ta hand om sig själv. Men, visst är det väl så, att utan Er insats på gården, utan att ni finns där och sköter djur och grödor, lämnar in stödansökningar och deklarationer, gör alla omöjliga och möjliga registreringar och pappersarbeten, så finns ju ingen produktion på er gård heller? Så, minns att ni där på gården är den viktigaste resursen- och då blir det ju även viktigast att du tar hand om dig själv.

Att hålla fast vid rutiner, att äta bra mat och sova tillräckligt, att slå vakt om och vårda viktiga relationer och passligt med socialt umgänge, är saker som det löns att verkligen hålla fast vid i svåra, utmanade tider. Att föröka få in lite mera av något trevligt, något som du tycker om! Vad gillar du? Vad ger dig glädje? Vad är viktigt i ditt liv? Gör du det du vill i ditt liv? Ge dessa saker lite mera tid- gör lite mera av just det, även fast du själv tänker att jag "måste jobba, jag måste ännu göra det och det". Sätt gränser. Du är en människa- en lantbruksföretagare har även rätt till avkoppling och rekreation! Be om hjälp om det börjar kännas som att vardagen börjar kännas för jobbig! Det finns människor som hjälper! Det finns en utväg- även om vägen är dold i ett mörker. Att be om hjälp i tid är ändå bättre än att känna skam över att be om hjälp. Ensam är inte stark. Bara genom att dela sina tankar

med en utomstående- som LYSSNAR till dig- brukar för många redan göra att det känns lite lättare! Det löser inget- men det lättar, lite!

Kom gärna med på Ta hand om Bonden/LPAs Må bra dag för bönder 8.12 i Vasa eller tex på de omtyckta kurserna i psykisk förstahjälp (ordnas tex i Nyland i början av år 2023). På dessa tillfällen får du mera tankar och funderingar kring just dessa saker, hur man tar hand om sig själv i utmanande tider, för att må bättre. Och hur kan man försöka tänka och hur kan man jobba med sig själv,

för att förmå hålla kvar hoppet i svåra tider! Minns också den fina möjligheten att via ta hand om bonden ansöka om köptjänsteförbindelse för att träffa psykolog/arbetshandledare och du och även de inblandade på gården, får möjlighet att jobba med dessa frågor med hjälp av en yrkeskunnig! Det viktigaste är att du Tar hand om dig- för Du är livsviktig!

SUSANN RABB

Ta hand om bonden!- projekt

Framåt tillsammans - mot en mera produktiv morgondag

Faba är en kompanjon, som hjälper djurgårdarna till framgång.

Förutom ett ständigt bättre djurmateriäl, bjuder vi också på ett omfattande urval av tillbehör angående djurens välfärd.

faba

Pålitliga och flexibla laboratorietjänster

Vi är ett mångsidigt och ackrediterat topplaboratorium i Vasa. Vi betjänar våra kunder snabbt och flexibelt - regionalt, nationellt och europeiskt på tre språk.

FINAS
ackrediterat
testningslaboratorium
T074
(ackrediteringskrav
SFS-EN ISO /
IEC 17025)

Besöksadress:
FEVIA FIN LAB Oy Ab
Kungsgårdsvägen 58 A
65380 Vasa

VÅRA TJÄNSTER

Foderanalyser

Fett, protein, aska,
torrsustans, pH

Salmonella analyser

Mikrobiologiska analyser

Aminosyraanalyser

www.fevialab.fi

EKO; VÄXT & HUSDJUR

Betesgång på Ekogården

ProAgria

Planera din
odlingssäsong
2023
i god tid
med våra
rådgivare!

Ta kontakt!

LIVSMEDELSVERKET'S TOLKNING AV
betesmark är ett område som är täckt
av växtlighet och där djuret får en del av
sitt dagliga näringsbehov. Betesperioden
är i södra Finland normalt fyra månader
och i Österbotten två veckor kortare. På
betet kan djuren utöva sitt rastypiska
beteende. De djur som är lägre i rang
har mer utrymme och mindre stress.

Bete är en av de effektivaste kolin-
lagringsmetoderna, då djuren delvist
trampar ner växtligheten skyddar det
marken mot hetta och avdunstning.
Naturens mångfald ökar då beten är
väldigt artrika. Betesgången påbörjas då
gräset är cirka 10-15 centimeter långt,
eftersom gräsets tillväxt är väldigt snabb
på våren, t.o.m. två centimeter per dag.

Växer vallen till sig för mycket lönar
det sig att ta en första vallskörd på en
del av betesarealen. Det krävs mer be-
tesareal under sensommaren och hösten
än under våren. Det är bra att i god tid
planera vilka skiften, områden man kan
tänka sig att använda som betesmark.
Med hjälp av en rådgivare kan man göra
upp en betesplan.

ASTA HIMMANEN
Husdjursrådgivare även eko

NÅGRA SAKER ATT TÄNKA PÅ OCH MINNAS:

- Vad är målet med gårdens
betesgång?
- Betesputsning
- Betets återväxt försvagas
om djuren betar gräset
kortare än 10cm
- Vattenposter och
mineralutfodringar

Vid stripbete får djuren nytt
gräs dagligen.

Kontrollera betets tillväxt.

VILLKOR FRÅN EKODJURPRODUKTIONEN

- Får, getter, hästar och nötkreatur skall under
betesperioden dagligen komma ut på bete. Om får,
getter eller nötkreatur vistas inomhus eller i rastgård
utomhus under betesperioden måste en anmälan med
motiveringar ges till NTM-centralen.
- Svin och fjäderfä skall ha tillgång till rastgård, rast-
hage eller bete åtminstone från maj till oktober.

Vetenskap till
VETSKAP

KOM IHÅG!
Kontrollera att din
markkartering är i kraft till
kommande odlingssäsong!

Hortilab AB
OY
Oy Hortilab Ab, Vasavägen 41, 64200 NÄRPES
© 06-347 4250 • hortilab@hortilab.fi • www.hortilab.fi

Närings-, trafik- och
miljöcentralen

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Save the date !

Edunova Ab's distanskurs

GRUNDKURS I EKOLOGISK ODLING 2023

Tidpunkt: 14.3, 16.3, 21.3, 23.3
& 28.3.2023

Mer info: Ann-Sofi Ljungqvist
tel. 044-750 3220
Ulrika Wikman/ÖSL
tel. 050-585 2305
Micaela Ström/NSL
tel. 044-380 7771

Vill du utveckla växtodlingen på din ekogård?

Kom med på vår flerformsutbildning,
med teori- och praktikstudier 2-3 ggr/ månad.
Erfaren ekoproducent är din mentor under utbildningen.

Start 2.12.2022

Närmare info: Ann-Sofi Ljungqvist tel.nr 044-750 3220.

www.yrkesakademin.fi/ekologisk-vaxtproduktion

Ekologiska spannmålsförsök

I SAMARBETE MED Projekt EkoNu började de ekologiska sortförsöken 2012, vilket betyder att det redan finns många års försöksresultat! Försöken har genom åren utvecklats, från bara sortförsök i spannmål (korn, vårve och havre) till att även inkludera bland annat ekogödsel och lant sorter.

Projektiden för senaste EkoNu-projekt: EkoNu 3.0. – nya steg framåt för ekobranschen i Svenskfinland tog slut sista mars i år men de populära ekoförsöken kunde fortsätta ännu i sommar genom NSL Försök, med delfinansiering via Finlands Svenska Jordägarförbunds stiftelse.

Sommaren 2022 fanns försöken på två försöksplatser, i Ingå och i Lovisa. Försöken utförs på ekologiska gårdar och flyttar runt med gårdens växtföljd. Årets försök såddes 16.5.(Ingå) samt 21.5.(Lovisa) och skördades 25.8.(I) och 3.9.(L).

Nu väntar vi på att analyserna av årets skördar ska bli klara hos NSL Labb och resultaten publiceras sedan under vintern både via NSL's och EkoNu's kanaler.

Tidigare års resultat, bilder och försöksbeskrivningar hittas via www.ekonnu.fi och ekoförsöken presenteras också årligen i NSL's försöksrapport www.nsl.fi/forsok/forsoksresultat/.

MICAELA STRÖM
Ekorådgivare

VISSTE NI
OM ATT NSL FÖRSÖK OCKSÅ HAR
EKOLOGISKA SPAN-
MÅLSFÖRSÖK I
NYLAND

EKO; VÄXT & HUSDJUR

Drönarbild Lovisa 20.7.2022. Foto: Jens Bäckman

Skörd Lovisa 2020. Foto: Jens Bäckman

Skörd Lovisa 3.9.2022. Foto: Micaela Ström

ATT IDENTIFIERA RISKER är grunden för ekologårdens ekoplan

Alla ekologårdar skall ha en skriftlig ekoplan, dvs. en planlagd och skriftlig beskrivning av verksamheten. Ekoplanen startar i riskbedömningen på gården.

I JANUARI 2022 började EU:s nya ekoförordning gälla. Livsmedelsverket har under de senaste månaderna publicerat de nya nationella villkoren för ekologisk produktion för respektive sektor på sin webbsida. Det finns anvisningar som är gemensamma för alla sektorer och specifika, t.ex. för växtproduktion, husdjursproduktion, livsmedel m.m.

Länken till Livsmedelsverkets webbsida är:
<https://www.ruokavirasto.fi/sv/om-oss/tjanster/guider-och-blanketter/foretag/blanketter-och-anvisningar-for-ekoproduktion/>.

I dessa anvisningar finns både nytt och sådant som är bekant från de gamla produktionsvillkoren. Kravet på planering och en fortlöpande dokumentation på ekologården är fortsättningsvis rätt hög.

I anvisningarna står att ”den ekologisk produktion skall skötas så att de risker som kan förorsaka att en ekoprodukt förlorar sin ekostatus, är identifierade i produktionen”. Den skriftliga ekoplan är gårdens egen handlingsplan att så inte sker.

ULRIKA WIKMAN
Ekorådgivare

ProAgria

Våra rådgivare inom ekologisk produktion hjälper dig både inom växt- och husdjursproduktion!

Ta kontakt!

Vetenskap till
VETSKAP

GRATIS 2022!

Transport av jordprov

6.9.22-10.1.23 från

ca 100 uppsamlingsplatser!

Se lista på www.hortilab.fi

Hortilab AB
Oy Hortilab Ab, Vasavägen 41, 64200 NÄRPES
© 06-347 4250 • hortilab@hortilab.fi • www.hortilab.fi

EKO; VÄXT & HUSDJUR

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Vi ställde några frågor till två ekoproducenter. Här ger de sina svar på vad som motiverar dem att vara ekoproducenter och vilka tankar de har inför framtiden.

1. Varför är ni bra producenter och varför är ni ekoproducenter?
2. Hur länge har ni odlat ekologiskt och i vilken produktionsinriktning?
3. Vad motiverar er att fortsätta odla ekologiskt?
4. Hur påverkar växtföljden gårdens resultat?
5. Hur planerar ni driften på långsikt, framtidsplaner?

Att arbeta med naturen och öka självförsörjningsgraden

JAKOB WIMAN, LAMMANS GÅRD. Jag odlar tillsammans med min bror Johan en ekologisk växtodlingsgård med ca 170 ha i Karis, i västra Nyland. Gården har drivits av oss sedan 2018.

1 Jag inte är rädd för att testa nytt – öppensinnad för nya grödor och odlingstekniker, inte rädd för att misslyckas. Det är så man lär sig bäst vad som fungerar och inte fungerar på gården. Vi är ekoproducenter dels av ekonomiska orsaker, insatsmedlen på konventionella sidan väldigt höga för tillfället. Men kanske främst för att jag är intresserad av biologin bakom odlandet, att jobba med naturen i stället för mot den.

2 Gården gick över till ekoproduktion 2018. År 2019 arrenderades åkrar till varav en del kom från befintliga ekologiska gårdar, vilket gav möjlighet att skörda ekologiska produkter med det samma. Ekodriften har hittills skötts med System Cameleon.

3 Mycket teknik och insatsmedel utvecklas just nu för eko. Den ekologiska sektorn är ännu på frammarsch i Finland. Det känns bättre att jobba med marken och hitta lösningar på gården än att söka dem ”från butiken”. Det är mera utmanande med ekoproduktion och man ska ständigt hänga med och utvecklas, söka lös-

ningar och prova nya tekniker vilket känns motiverande. Det är också mer givande då man sedan lyckas!

4 Gården har inte så lång erfarenhet ännu av olika växtföljder etc. Mängdmässing har skördarna inte sjunkit jämfört med medeltalet under den konventionella tiden och priserna är samtidigt bättre med samma skördar som i konventionellt. Mer vallodling ger mindre avsalugröda, men samtidigt är vallen viktig för uppbyggnad av jorden och i ogräsbekämpningen.

5 Sammanslutningen löses antagligen upp i framtiden och kommer att ensam sköta gården. Det kräver omstruktureringar och jag planerar att byta ut Cameleon mot direktsådd, strävar till att med lägre insatser (arbete, energi etc) nå samma resultat eller att acceptera lite lägre resultat. Tid med familjen är också värdefull! Jag vill satsa mer på höstgrödor och vill testa att så dessa direkt i vall/fånggröda, eller åtminstone med så lite bearbetning som möjligt. Jag vill gå inför färre plöjningar i växtföljden och mer focus på växttäck under längre tid av året.

MIA OCH JOHAN DRYCKSBÄCK, VESTERBACKA GÅRD. Vi är ekologiska mjölkproducenter med robotmjölkning i Kronoby i Norra Österbotten. Vi odlar främst foder till djuren.

1 Vi anser att vi är bra producenter, för att vi alltid gör vårt bästa, enligt de förutsättningar som finns. Vi är ekoproducenter för att det passar in i vår ekologiska livsstil. Vi har ett plast- och kemikaliebantat hushåll och väljer ekologiska livsmedel i vår kost. Vi köper gärna närproducerade ekologiska livsmedel direkt av andra producenter på Reko.

2 Vi har haft växtodlingen 8 år i eko med och 5 år med mjölkproduktionen

3 Att odla ekologiskt är vår vision. Vi tycker att vi nu först börjar se resultatet på fältena, när de har varit i ekologisk odling en längre tid. På djursidan tycker vi om att ekodjuren skall ha större yta per djur, vilket ger harmoniska kor i vår ladugård. Viktigt är även att korna får äta ekologiskt, obesprutat foder och gå på bete sommartid.

4 Vi ser positivt på växtföljden, den ger en större mångfald på gården. Vi upplever även att marken mår bättre av växtföljd. Vi odlar utöver vall även korn, ärt och rybs.

Generellt är fältet i vall 3 år efter insädd.

5 Vi planerar att öka självförsörjningsgraden, vi är i dagsläget endast självförsörjande på grovfoder åt korna. På fält vid grundvattenområdet finns planer på att pröva nya grödor som tex. kummin. I samband med ladugårdsbygget 2017 bekantade vi oss med biogas. En biogasanläggning är något vi strävar efter att anlägga på vår gård i framtiden.

MICAELA STRÖM
Ekorådgivare

ASTA HIMMANEN
Husdjursrådgivare även eko

Växtodlingens Utvecklingsprogram

VÄXTODLING

Det egna företagets målsättningar borde hela tiden vara i fokus – också i dessa förändringens och ovisshetens tider. Du har säkert tidigare funderat på verksamheten på din gård - på längre eller kortare sikt - där växtodlingen är en viktig del, kanske den viktigaste.

MÅLSÄTTNINGARNA BÖR MED jämna mellanrum uppdateras och kanske omformas och ändras. Det har du nu som kund hos de svenskspråkiga Lantbruks- och Hushållningssällskapen goda möjligheter att göra - vi kommer inom ProAgria att i höst aktivt ta i bruk Växtodlingens Utvecklingsprogram.

Konkret går det till så att växtodlingsrådgivaren till exempel i samband med uppgörandet av kommande års växtodlingsplan avsätter tid för en utvecklingsdiskussion. Den kan ta kortare eller längre tid – allt beroende på utgångsläget.

Målsättningen med de gårdsvisa utvecklingsprogrammen är att:

- förbättra gårdens resultat och produktivitet
- vi får klara målsättningar för verksamheten
- vi får vetskap om utvecklingsbehov för att målen ska nås
- vi får förslag på åtgärder – vem som utför och när
- vi erhåller konkreta, mätbara mål för dessa åtgärder, vilka följs upp efter hand

En målsättning kan vara så enkel och konkret som att fokusera på spannmålsens mängd per hektar och kvalitet. En annan att spara in på handelsgödselkostnaden tack vare växtföljd och kvävefixerande grödor. Finns det kalkningsbehov? Vilka skiften hör till

de svagare och odlas mindre intensivt? Finns det dräneringsbehov? Det finns mycket att fokusera på.

För en husdjursgård är det skäl att fundera över strategin med antal skördar, vallsorter, kvalitet och mängd. Kanske ett gårdsteam där växtodlings- och husdjursrådgivaren tillsammans diskuterar med jordbrukaren bäst för utvecklingen framåt? I teamet kan också dränerings- eller ekonomisidans experter delta – allt för helhetens bästa.

Vi skall inte heller glömma bort betydelsen av fältbesök. Ännu på hösten kan det finnas tid och möjlighet att med en rådgivare inspektera fälten och göra upp en strategi för till exempel kompletterande dräneringsåtgärder. Under växtsäsongen kan också en rådgivare tillsammans med jordbrukaren göra fältbesök, bedöma ogräs- och sjukdomsbekämpningsbehov, göra kvävemätningar och diskutera det som är aktuellt på olika skiften.

Jordbrukarna har hittills kunnat utnyttja Råd2020 för merparten av dessa rådgivningstjänster. Inför den nya stödperioden nästa år har vi löfte om att kunna boka nya Råd2030 – medel. Utnyttja också du den här möjligheten!

JAN-ERIK BACK
Växtodlingsrådgivare

SAMTAL OM MÅLSÄTTNINGAR		
Gårdens namn	Westergård	
Sakkunnig	XX	Datum: 21.10.2022
Företagets målsättningar	Planerade åtgärder	Tidpunkt
Produktionens kvalitetsmässiga målsättningar - Spannmål av god kvalitet: Hlv för korn minst 68 och för havre 58 - För havre kärnstorlek 95 % större än 2mm såll - Toxiner för havre under 1250 - Handelsduglighet mera än 95 % - Liggsäd i spannmål mindre än 5 % - Ökning av naturens mångfald	- Planering av optimal gödsling utgående från växtens skördemängder och ur ekonomins synvinkel, dessutom granskning av vegetationsindex - Planering av växter och sorter enligt bördighet och skiftens egenskaper - Växtskyddsmässiga lösningar för att uppnå målsättningarna - Kontrollbesök under växtperioden utgående från att målsättningarna uppnås, dessutom ser man på eventuella förändringar och vad man lyckats med - Mätning av näringsämnen under växtperioden N, Mn, hur har gödsling och växtskydd lyckats?	Växtsakkunnig februari 2023 Växtsakkunnig mars 2023 Växtsakkunnig juni-juli 2023 ProAgria näringsmättningsrundtur eller sakkunnig på åkern juni-juli 2023
Mängdmässiga målsättningar - Skördemängder korn 5,5 ton/ha - Skördemängd havre 6 ton/ha - Produktionskostnad sammanlagt under 300 € / ha - Optimering av EU-stöd och utnyttjande av stödsystemet	- Gödsling enligt växtens tillväxtfaktorer, samt optimal planering av huvudnäringsämnena - Växtskyddsmässiga lösningar för att uppnå målsättningarna - Analysering av produktionskostnaderna och baserat på det optimering av produktionsprocesserna och användning av produktionsinsatserna	Växtsakkunnig februari 2023 Växtsakkunnig mars 2023 Växtsakkunnig november/december 2023
Utvecklingsmålsättningar på längre sikt 5 år		
- Förbättring av jordhälsan 5 år → upprätthållande av skiftens multhalt och mf-skiftens höjning till mh-klassen - Effektivering av växtföljden så att den bättre tål extrema förhållanden - Effektivering av arbetstiden, fritid under högsommaren 2 veckor och på vintern lediga söndagar	- Granskning av jordhälsan, sensoriska observationer baserat på granskning av jordmånen, dessutom reflekterat över jordmånens helhetsnäringsämnen i jämförelse med växtens näringsupptagning och näringsämneshöjningen, genomgång av ProAgrias omfattande analys av näringsämnen och jordhälsa (NIR) - Speciellt arbetsidsanvändningen beaktas vid gödslings- och växtskyddslösningar, samt i produktionens olika arbetsskeden	Växt-/jordmånssakkunnig juli-september 2023 Beaktas i varje planerings- och lösningsskede
Lösningar med dataprogram ☐ Odlingsanteckningar görs i realtid ☐ Genomgång och uppföljning av odlingsuppgifter	☐ Använder Mobiwisu för att göra skiftesanteckningar. Läget med odlingen i realtid, kommande och gjorda åtgärder. ☐ Gårdens odlingsuppgifter och helhet följs upp och sparas. Det finns sammandrag, värmsumma m.m.	Beställning av Mobiwisu Beställer MG-Wisu läsversion

Exempel på dokumentbotten för Växtodlingens utvecklingsprogram

ProAgria
lantbruksfastigheter.fi

VI SÄLJER FASTIGHETER
PÅ LANDSBYGGEN!

Minska gårdens gödselkostnader
med **KORIANDER & KUMMIN**
i växtföljden

carawayfinland.fi

INTRESSERAD AV
ETT ODLINGSKONTRAKT?
Ring 06 224 3660

Caraway Finland

Vetenskap till
VETSKAP

FINLÄNSK
pålitlig service!

Hortilab AB OY
Oy Hortilab Ab, Vasavägen 41, 64200 NÄRPES
☎ 06-347 4250 • hortilab@hortilab.fi • www.hortilab.fi

VÄXTODLING

Foton: Helena Träskman

Deltagarna på fältvandringen 13.7.2022 bekantar sig med kalkningsförsöket som startade 2008.

Försöksverksamheten kräver specialmaskiner. Tröskning av försöksrutor i full gång i augusti 2022.

Försöksverksamheten stöder rådgivningen

VILKEN GÖDSLINGSNIVÅ ÄR mest lönsam? När behöver grödan tilläggs-gödsling och hur mycket? Är en ny sort bättre än den som redan odlas? Vilka sorter lämpar sig för ekologisk produktion? När lönar det sig att bekämpa svampsjukdomar? Det här är kanske några av de frågor som dels odlare, dels rådgivare grubblar på och som vi inom NSL Försök försöker besvara. NSL Försök är namnet på försöksverksamheten som Nylands Svenska Lantbrukssällskap (NSL) bedriver, med Västankvarn gård i Ingå som främsta verksamhetspunkt. NSL Försök har dessutom två andra försöksplatser till förfogande, Stor Sarvlaks gård i Lovisa och odlare Petri Lintukangas gård i Itis.

Försöksverksamheten fungerar som stöd för växtodlingsrådgivningen enligt liknande modell som i de övriga nordiska länderna. Målsättningen är att resultaten snabbt skall kunna användas i rådgivningen. Försöken förverkligas inom ramen för olika projekt, genom samarbeten eller som NSL:s egna försök.

Aktuella teman i försöksverksamheten har under de senaste åren varit sorttestning, försök i ekologisk odling, rådgivande försök i växtskydd (bekämpning av svampsjukdomar, rotosträs, hönshirs), utveckling av

prognosmodeller för svampsjukdomar, långliggande kalkningsförsök, jordbearbetningsförsök och höstoljeväxternas odlingsteknik. Försöken är planerade med tanke på att rådgivningen får basdata för ekonomisk kalkylering, för att t.ex. kunna beräkna lönsamheten på olika åtgärder.

Resultaten presenteras direkt av NSL:s rådgivare på olika odlartillfällen. Dessutom har aktuella frågor behandlats på fältvandringar som NSL har ordnat i försöken. Dessa tillfällen har varit mycket välbesökta. Sorttabellerna i Lantbruksskalendern innehåller resultat från NSL:s försöksplatser. Årligen publiceras en försöksrapport NSL:s hemsida.

NSL Försök i Västankvarn har visat sig vara en populär praktikplats för studerande. Studerande från YH Novia, HAMK och Helsingfors Universitet har utfört sin praktik och många har kunnat göra sitt examens- eller Pro Gradu-arbete på material från försöksverksamheten. Vi erbjuder praktikplats eller sommarjobb åt studerande även under nästa säsong.

PATRIK ERLUND
Växtodlingsrådgivare

Förkalkyler 2023

Trots att vi rätt nyligen blivit klara med 2022 års skörd börjar det bli dags att se fram emot nästa odlingssäsong 2023.

PRISERNA PÅ INSATSERNA verkar ju åtminstone inte bli lägre och gödselkostnaden är nu på ungefär samma nivå som under våren 2022, dvs över 1000 euro/ton. Terminspriserna för nästa års spannmålsskörd har däremot sjunkit en aning och ligger nu mellan 265 – 320 euro/ton. Det här betyder att det inte ser lika bra ut med lönsamheten i spannmålsodlingen inför nästa säsong.

Nedan följer några bilder (bild 1 och 2) på hur siffrorna ser ut med de fakta vi vet idag. Kalkylerna är uppgjorda på basen av siffror från NSL:s LIR- och skördekontrollgårdar. Det är fråga om förverkligade medelkostnader från 2021 års uppföljning av produktionskostnader på gårdarna. Kostnaderna är justerade till dagens nivå med hjälp av index från statistikcentralen. Skördarna är LIR-gårdarnas medelskördar från år 2002 – 2021 och terminspriserna är priser som uppköparna idag erbjuder.

Stödsystemet kommer ju att ändra en del till kommande odlingssäsong, men eftersom stödsummorna ännu delvis är öppna har vi i kalkylerna räknat med den stödnivå vi hade detta år.

För att visa att det finns stor skillnad mellan gårdar har vi plockat med en jämförelse (bild 3) mellan gårdar i den

bästa (högsta nettovinst) och den sämsta (lägsta nettovinst) kvartilen.

Som ett exempel kan vi titta på vårvetets förkalkyl för år 2023, vilken visar en nettoförlust på 231 euro/ha. För att göra vinst skulle det kräva ett pris på 346 euro då skörden är 4100 kg/ha (medeltalet på LIR-gårdarna). Skördekravet för vinst då priset är 290 euro/ton (terminspriset hösten 2023) är 4900 kg/ha. Vinsten vi pratar om här är nettovinsten som bildas efter att vi plockat bort samtliga kostnader, såväl rörliga som fasta, från intäkterna.

Om vi gör samma kalkyl med siffror från bästa och sämsta kvartilen så ser vi att det finns rätt stor variation på gårdarna vad gäller skördar och kostnadsnivå. Detta bevisar att det är viktigt att känna till den egna gårdens produktionskostnad då vi funderar på vilket pris vi borde få för skörden! Rådgivningen hjälper gärna till med att göra upp produktionskostnads-kalkyler på din gård och för ändamålet har man kunnat använda Råd 2020-medel och troligen i fortsättningen Råd 2030-medel!

KRISTER HILDÉN
Växtodlingsrådgivare

Hur ligger terminspriset i förhållande till det pris vi borde få för att kunna göra nettovinst med medelskörd. Bild 1

GRÖDA	SKÖRD kg/ha	TERMINSPRIS 09/23	PRISKRAV nettovinst
VÅRVETE	4100	290	346
MALTKORN	4100	290	304
HAVRE	4100	267	295
RAPS	1550	633	776

Skördekrav för nettovinst för olika grödor med det terminspris vi har idag. Bild 2

GRÖDA	PRIS 09/23	KG/HA
VÅRVETE	290	4897
MALTKORN	290	4304
HAVRE	267	4532
RAPS	633	1899

Förkalkyl vårvete 2023. Bild 3

		BÄSTA FJÄRDEDEL	SÄMSTA FJÄRDEDEL
INTÄKT	Skörd	1308	774
	Skörd kg/ha	4510	2670
	Ströd	481	481
	Sammanlagt	1789	1225
KOSTNADER	Rörliga	894	844
	TB A	895	412
	Arbete	170	222
	TB B	725	190
	Maskin	227	252
	Byggnad	55	78
	Allmänna	61	54
	TB C	382	-194
	Åker	352	340
	Nettovinst/förl	30	-534
Pris för nettovinst		283 euro/ton	490 euro/ton
Skörd för nettovinst		4,4 ton/ha	4,5 ton/ha
med priset		290 euro/ton	

Odlings-och gödslingsstrategier inför växtodlingsåret 2023

Vi lever i osäkra tider - vad ska vi beakta vid odlingsplaneringen för 2023? Priset på gödsel har stigit med över 100 % och priset på energi har stigit med 65–100 %. Det kan vara svårt att få tag på gödsel ifall man lämnar beställningar till senare på våren. Man förutspår även att gödselpriserna inte kommer att sjunka före våren. Spannmålspriset har stigit brant upp till över 400 €/ton och nu dalat ner till kring 300 €/ton. Oljeväxtpriset var närmare 900 €/ton och nu är det kring 600 €/ton.

Odlingsstrategi

Vi har väl alla som grundmålsättning att vi får våra produktionskostnader täckta och lön för vårt arbete, och kanske en liten vinst för kommande investeringar.

Strategiskt tänk betyder att vi vid sidan av odlingsplaneringen också borde ha en marknadsföringsplan, där vi vet vad vi ska producera, till vem och till vilket pris. För det behöver vi göra upp **produktionskostnadsberäkningar**, dvs. en resultatuppföljning, varifrån vi sedan kan simulera en **förkalkyl** med en medelskörd och förändrade kostnader. Då kan vi enkelt säga vad vi borde få för pris på produkten och/eller vad skördekravet är för att täcka alla kostnader och kanske göra vinst "break even". När vi känner till **skördekravet och priskravet** kan vi göra upp en marknadsföringsplan och kanske **binda priset på förhand** → Fastställ ett minimipris för skörden. När vi har dessa saker under kontroll kan vi göra upp en odlingsplan med val av de grödor som beaktar marknadssituationen och lönar sig bäst!

Marknadsföringsplanen ska leva, och det förutsätter att vi ger oss tid för planering och uppföljning av prisutvecklingen på marknaden. Vi kan binda en del på förhand och en del senare, och den vägen fördela prisriskerna på ett längre tidsperspektiv.

Fördelarna med en välplanerad marknadsföring, odlingsplan och genomtänkta beslut kan räknas i €, och **timförtjänsten** för jobbet är **maximal** jämfört med finslipningar och taktiska åtgärder på fält.

Gödslingsstrategi

• Ta i odling grödor med lägre gödslingsintensitet såsom **ärt, bondböna, lins eller lupin**. Dessa kan odlas utan tillsatt kväve. Dessutom får man räkna med en kväveeffekt på 20–50 kg/ha för efterföljande gröda.

Det är fortfarande aktuellt att det inte är dom stora vinsterna utan dom små förlusterna som är av vikt och avgörande på lång sikt!

• Kummin och koriander.

Rekommenderad kvävemängd är upp till 80 kg/ha för kummin och möjligen inget kväve alls för koriander. Båda har ett uppsving på marknaden: över 1 000 €/ton för kummin och 800 €/ton för koriander. Dessa kan med framgång odlas parallellt på samma skifte.

• Ta in **botten- och fånggrödor**, gärna med kvävefixerande egenskaper, såsom vit- och rödklöver eller lusern. Förutom att binda kväve under växtperioden ökar de kolinlagringen i jorden. Fånggrödan stöds med 100 €/ha. Dessutom har de en markstrukturförbättrande effekt som i sin tur minskar på odlingskostnaderna på sikt.

• **Sockerbetan** är enligt mina resultatuppföljningar under 20 års tid den **lönsammaste grödan**. Sockerbetan är en relativt gödslingsintensiv gröda men den har ett på förhand bestämt pris, som för kommande år stigit med över 60 % till ett grundpris på 42 €/t. **Ingen prisrisk!** Därför kan du lätt kalkylera fram ett rätt pålitligt resultat. Sockerbetan har även den en kväveeffekt på upp till 30 kg N/ha för efterföljande gröda.

• **Kalkning** kan nu med fördel rekommenderas

• Om du har tillgång till organisk gödsel, t.ex. **stallgödsel**, är det värdefullt!

• **Sist men inte minst** rekommenderar jag att **senast nu** ta i bruk precisionsod-

ling och precisionsgödsling → **dela på gödselgivorna för alla grödor**. Förutom genom **rådgivning** finns det även olika tekniska lösningar för att bedöma tilläggs gödslingsbehovet. Även billigare N-gödselmedel, t.ex. **urea**, kan fungera.

Vi borde **få upp medelskördarna**, och det finns exakt två **säkra och lönsamma** vägar att gå för att höja medelskördarna! **Den ena vägen** är att **odla intensivt bara på de skiften som är i gott odlingskick** dränerings-, struktur-, närings- och lägesmässigt. **Den andra vägen** är att **sätta de dåliga åkrarna i skick och förbättra växtföljden** med att odla sådana grödor som förbättrar åkrarnas struktur och förfruktsvärde, såsom proteinväxter och kummin, fånggrödor, gröngödslingsvalar och höstsådda grödor.

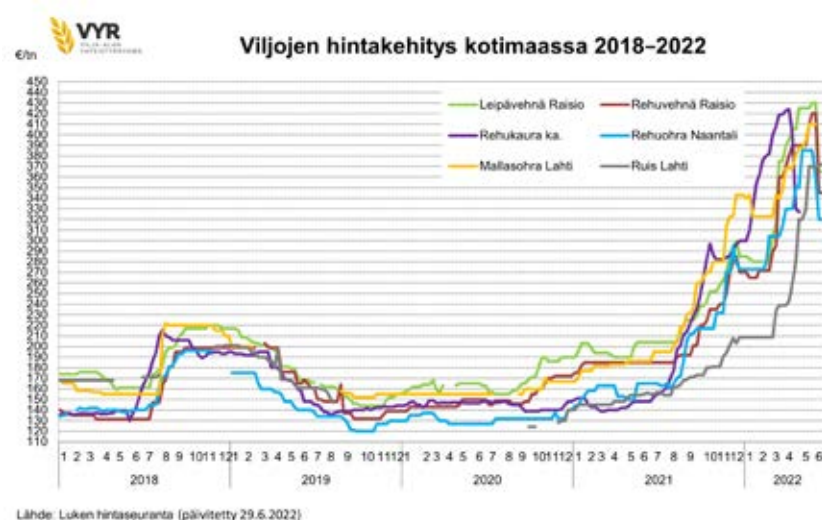
"Det är fortfarande aktuellt att det inte är dom stora vinsterna utan dom små förlusterna som är av vikt och avgörande på lång sikt!"

Prisrisken är en stor och onödig risk, men **prissäkring** kan göra lantbrukaren till en **vinnare!**

Kunskap behöver inte alltid ge smärta, så ta därför gärna kontakt med oss rådgivare, som står till tjänst för planering och resultatuppföljning.

PETER FRITZÉN
Växtodlingsrådgivare

PROJEKT

Beredskap i Österbotten piloterar beredskapsworkshop

ProAgria Lantbrukssällskapets projekt Beredskap i Österbotten! arbetar för ett ökat kunskande i beredskapsfrågor på by-, kommun och gårdsnivå.

VAD BETYDER BEREDSKAP i praktiken och vad behöver en enskild person eller ett företag ta i beaktande? Centrala teman i projektet är beredskap, livsmedelsförsörjning och självförsörjning.

I början av oktober samlades ProAgria Lantbrukssällskapets personal, Österbottens landsbygdschefer och NTM-centralen för att lära sig mera om beredskapstänk och delta i en helt ny beredskapsworkshop. Jörgen Härmälä från MPK (Försvarsutbildningen)

föreläste om beredskapstänk i början av dagen. Åhörarna uppskattade mycket Härmäläs konkreta exempel, jordnära infallsvinkel och information om bland annat vad som händer i samhället vid ett längre elavbrott.

– Det är alltid viktigt att ha en plan B. Var och en behöver själv fundera på sin egen beredskap, det finns ingen färdig mall som passar alla, berättade Jörgen Härmälä.

Eftermiddagen ägnades helt åt workshopar och att väcka deltagarnas tankar hur man kunde förbättra beredskapen både på gårdsnivå och i sitt eget arbete. Den viktigaste delen av workshopen var att deltagarna fick ta ställning till olika teman och fundera hur gårdens beredskap såg ut inledningsvis och hur den kunde förbättras på olika sätt.

Beredskapsworkshop.

– Att ha ett riktigt exempel gjorde övningen mycket mera intressant, konstaterade landsbygdschef Annica Lind. Projektledare Harriet Sundholm var mycket nöjd med dagen som gav många konkreta infallsvinklar i det fortsatta arbetet med beredskap i Österbotten.

MADELENE LINDQVIST
utveckling- och kommunikation

HARRIET SUNDHOLM
Projektledare

Samarbete med MPK är viktigt. På bilden syns Jörgen Härmälä.

Cybersäkerhet på gårdarna

Datasystemen är idag en organisk del av lantbrukens verksamhet. Utan datasystem fungerar inte gården. Detta gör också att lantbruken kan utsättas för hot från cybervärlden via internet.

CYBERSÄKERHET FOKUSERAR PÅ att garantera gårdens säkerhet, allt från planering av gårdens informationsnätverk, säkerhetskopiering, brandmurar och skapandet av starka lösenord. I praktiken handlar det om att lagra, bevara och skydda digitala data som finns på gården, till exempel personlig information, konton, filer och foton.

På gården skapas en mängd värdefull information som kan intressera obehöriga. Cyberriskhanteringen börjar med att göra sig medveten om riskerna. De cyberhot som uppstår kan bero på störningar orsakade av väder, av cyberattacker men också misstag som gårdens egen personal gör.

För att hålla data säkert, är det viktigt att ha ett starkt användarnamn och lösenord på de enheter som används på gården. För maskiner som delas på gårdar är det bra att skapa ett separat användarnamn och lösenord för varje användare och upprätta de nödvändiga rättigheterna till olika program och tjänster. Starka lösenord bör användas i e-post, molntjänster och djurregister.

Du kan komma långt i informations-säkerhet genom att svara på följande tre frågor:

- Vilken typ av information finns på gården och i vilket format?
- Vad är värdet av respektive information?
- Vilken är hotbilden om informationen går förlorad?

Få grunderna rätt!

Glöm inte grunderna, antivirusprogram och brandväggar, utan dessa finns ingen informationssäkerhet! De hindrar obehöriga att komma åt enheterna, oavsett om datornätverket på gården är skyddat eller öppet för alla. Du bör också skydda datornätverket med starka lösenord så att ingen kommer åt det. Smartphones kräver sitt eget skydd, likaså andra mobila enheter.

Det naturliga sättet att slå vakt om lantbrukets informations- och cybersäkerhet är att hålla alla system uppdaterade och därmed uppnå en hög driftsäkerhet. Nyare datasystem och utrustning kontrollerar regelbundet om uppdateringar är tillgängliga. Om en dator, surfplatta eller smarttelefon föreslår nödvändiga uppdateringar, bör du installera dem. Det kan vara bra att anlita en sakkunnig som ser över gårdens datanätverk.

HARRIET SUNDHOLM
Projektledare

ILLUSTRATION: MPK/Linda Saukko-Rauta
10 cyberfrågor för lantbruk

		JA	NEJ
1.	Säkerhetskopierar du din information, även användarnamn och lösenord? Klarar du av att återställa informationen från en säkerhetskopia?		
2.	Uppdaterar du systematiskt programvaran i all utrustning?		
3.	Fungerar automationen på gården (ventilation, vatten, temperatur och utfodring) också vid strömavbrott eller när någon utrustning går sönder?		
4.	Får du trycksatt vatten till mjölkningsroboten vid ett strömavbrott?		
5.	Har du ordnat med reservkraft (aggregat) och bränsle till den?		
6.	Har alla användare personliga och tillräckligt långa lösenord?		
7.	Är hantering av personuppgifter säker, enligt EU:s dataskyddsförordning GDPR?		
8.	Vet du vilka uppgifter tjänsteleverantörerna och systemen samlar in från gården? Kan du få dina uppgifter från tjänsteleverantören i användbar form?		
9.	Utvärderar du cybersäkerheten och kompatibiliteten varje gång du skaffar ny utrustning?		
10.	Har det gjorts en karta över gårdens datanätverk?		

Källa. Cyberguide för lantgårdar. Jyväskylä universitet och Försvarsutbildningsföreningen MPK 2018.

Projektlogon gäller båda artiklarna

ÄR DU LEDARE ELLER ANSVARIG FÖR PERSONALEN?

Häng med i en smågrupp med temat personalledning,
ledarskap och kommunikation!

START I JANUARI 2023!

Anmäl ditt intresse redan idag!

madelene.lindqvist@proagria.fi / harriet.sundholm@proagria.fi

ProAgria
Österbottens Svenska
Lantbrukssällskap

IHME - FRAMME
IHMISSÄÄ MENESTYKSEEN
FRAMGÅNG MED MÄNNISKÖR

PROJEKT

Ihme-Framme smågrupp

KOM MED I en smågrupp med temat personalledning! I januari 2023 startar vi vår andra smågrupp inom Framme-projektet! I smågrupperna träffas vi totalt fyra gånger under 2023 där vi diskuterar och lär oss mera om personalledning, ledarskap och kommunikation.

IHME-FRAMME-projektet är ett gemensamt projekt mellan Pro-

Agria Lantbrukssällskapet, ProAgria Etelä-Pohjanmaa och ProAgria Keskusten Liitto. FRAMME står för "framgång med människor". Projektets centrala tema är personalledning inom primärnäringarna.

MADELENE LINDQVIST
utveckling- och kommunikation

ANMÄL DITT INTRESSE REDAN IDAG TILL
madelene.lindqvist@proagria.fi eller
harriet.sundholm@proagria.fi

Farmer Time Finland pilotprojekt på slutrakan

TIDEN GÅR SNABBT när man har roligt! Farmer Time Finland startade sin verksamhet våren 2020. Projektet erbjuder digitala gårdsbesök åt barn och unga i Österbotten. Madelene och Victoria gör sitt bästa för att utveckla konceptet och framför allt för att stötta producenterna som deltar.

– Utan våra frivilliga producenter är Farmer Time Finland ingenting. Farmer Time är teamwork från början till slut, konstaterar projektledare Madelene Lindqvist.

Under projekttiden har runt 20 producenter engagerat sig som Farmer Time producent under både kortare och längre perioder. Allt från grönsaks- och spannmålsodling till slaktsvin och mjölk-

kor har barnen som deltagit i träffarna fått bekanta sig med.

– Farmer Time har blivit mycket väl emottaget och barnen verkar gilla konceptet att få en egen bonde, berättar projektarbetare Victoria Vikstrand.

Farmer Time Finlands projektperiod pågår fram till 31.3.2023. För tillfället söks det aktivt finansiering för fortsättning av verksamheten.

MADELENE LINDQVIST
utveckling- och kommunikation

Foto: Madelene Lindqvist

Projektarbetare Victoria Vikstrand filmar skogsvlogg i Pörtom.

Projektarbetare Victoria Vikstrand och projektledare Madelene Lindqvist.

Foto: Mathilda Kull

VATTENHUSHÅLLNING & MILJÖ

Beredskap för vattenhushållning

Vattenhushållningen är en viktig del inom jordbruket. För att kunna säkerställa goda skördar bör markfuktigheten vara optimal. Större nederbörd och torra perioder påverkar skördenivån. Vid stora vattenflöden bör dräneringen vara i skick och rätt dimensionerad. För att kunna förbereda sig för torra perioder kan det behövas åtgärder för att kunna bromsa upptorkningen.

ATT SE ÖVER vattenhushållningen på de egna åkrarna är en lönsam investering. Hur ser grundtorrläggningen och dräneringen ut? Behövs det underhåll eller behöver man göra förbättringar? Finns det lämpliga skiften för reglerad dränering eller underbevattnings? Om det är återkommande problem med översvämningar, trots att dräneringen fungerar, kanske man bör se på helheten tillsammans med myndigheter och/eller rådgivare för att kunna åtgärda problem på ett större avrinningsområde.

En god planering av vattenhushållningen ger beredskap och verktyg att kunna hantera större mängder vatten och klara torra perioder bättre.

Vattenmagasinerings anpassar avrinningen

Magasinerings av vatten i form av bassäng, damm eller våtmark bromsar upp stora flöden och ger samtidigt möjligheter för bevattningsvatten. Detta kräver noggrann planering på det aktuella avrinningsområdet där läget och dimensioneringen spelar en avgörande roll. Oftast kan det vara många markägare med olika intressen som berörs vid större planeringar. Det är viktigt att få rätt balans mellan torrläggning och bevattning, att området ses som helhet där dräneringen fungerar samtidigt som det finns tillgång till vattnet för alla som vill bevattna. För vattenmagasinerings på det enskilda åkerskiftet är ett relativt enkelt och förmånligt alternativ att ordna med reglerad dränering där man fördämler avrinningen från åkern och på så vis bromsar upptorkningen.

Underbevattnings ger goda skördar

Man kan utnyttja befintligt dränerings-system för att tillföra vatten till åkern och bevattna grödan underifrån. Underbevattnings fungerar genom att vattnet pumpas in i täckdikningssystemet via regleringsbrunnar och höjer grundvattennivån i åkern. På detta sätt hålls åkern fuktigare och grödan bevattnas underifrån.

Genom att pumpa in vatten i dränerings-systemet kan vi hindra grundvatten-

Dagvattenbassäng.

Underbevattnings. Foton: Simon Nässlin.

nivån att sjunka till kritiska nivåer och på så vis bromsa upptorkningen under torra perioder. Metoden kräver reglerad dränering så med relativt små investeringar kan man ordna med underbevattnings på ett befintligt dränerings-system. Den begränsande faktorn för underbevattnings är oftast tillgången på bevattningsvatten. Underbevattnings lämpar sig bäst på flacka skiften med liten lutning och genomsläppliga jordar.

Det lönar sig att börja magasinera vatten i åkern så tidigt som möjligt och börja underbevattna i tid eftersom grundvattennivån påverkas långsamt. När man märker att grödan lider av torka, är det för sent att börja underbevattna, då är skadan redan skedd. För växten är det viktigt med kontinuerlig tillgång på vatten, detta påverkar direkt hur stor skörden blir.

Fördelarna med underbevattnings är att metoden ger större skördar. Reglerad dränering och underbevattnings minskar på läckage från bland annat sura sulfatjordar och genom att återanvända avrinningsvatten kan man också minska på utsläpp av näringsämnen.

Underbevattnings är ett av många verktyg för att kunna påverka skörden, där man genom att ha tillgång till bevattningsvatten och vid behov kunna pumpa in vatten i dränerings-systemet kan säkerställa att man får en bra skörd trots variationer i regnmängder och längre perioder av torka.

SIMON NÄSSLIN
Dräneringsplanerare

Foto: Simon Nässlin

Grundtorrläggningen i skick – Aktivera dikningssammanslutningen

HAR DU ÅKERNS dränering i skick men ändå problem att få bort vattnet tillräckligt snabbt från din åkermark, då kan det vara att utfallsdiken inte fungerar korrekt. Grundtorrläggningen är ofta gjord som ett projekt med flera markägare, en samfällad dikning. I Finland finns det 1,8 miljoner km utfallsdiken och ca 20 000 dikessammanslutningar. Många dikessammanslutningar bildades redan under 1970-talet, en del av dessa sammanslutningar ligger inaktiva och har inte utfört rensningsåtgärder för utfallsdiken. Dikningssammanslutningen, i gamla lagen benämnd som dikningsbolaget, är juridiskt ansvariga för underhållet av utfallsdiket.

Ombudsmännen, de ansvarspersoner som har valts av stämman är ansvariga för att sammankalla stämman. Ifall det inte finns aktiva ombudsmän så kan en markägare, kommunens miljömyndighet eller ELY centralen kalla till en allmän stämma och stämman väljer sedan nya ombudsmän.

Finns det ingen information alls om dikningssammanslutningen så kan NTM- centralen hjälpa till att leta efter handlingar; planer, kostnadsfördelningar och stadgar för sammanslutningen. Ta kontakt med Lantbrukssällskapets dräneringsplanerare eller direkt med NTM- centralen om du vill ha hjälp. Staten har haft hand om övervakning av utfallsdiken

men sedan 1990-talet finns det ingen från statligt håll som övervakar underhållsbehovet för alla utfallsdiken i Finland.

En aktiv dikessammanslutning som underhåller utfallsdiken är en god investering för gården. Utfallen kan rensas lite åt gången så att kostnaderna sprids ut och att man får i gång en långsiktigplan för underhållet. Återkommande rikliga regn under våren och höstarna är numera vanliga och för att säkerställa att man får en god skörd så måste man se till att ha en bra plan för underhållet av utfallsdiken.

JENNY SUNDKVIST
Växtodlingsrådgivare

Åkerskiftenas storlek fördubblades

Vid ägoregleringen som avslutades i juni sammanslogs splittrade åkerägor och förkortades körsträckorna. För många aktiva jordbrukare ökade också åkerarealen betydligt, då det i projektet var möjligt att erhålla tillskottsmark. Inom Österbottens område finns ett flertal objekt där man genom ägoreglering väsentligt skulle kunna sänka kostnaderna för odlingen.

BEREDNINGEN AV ÄGOREGLERINGEN i Övermark inleddes när markägarna bad Lantmäteriverket utreda om projektet är lönsamt. Då utredningen påvisade ett klart behov och en önskan om omfattande regleringar av åkerägor, ansökte markägarna år 2017 om ägoreglering. –Projektet omfattade slutligen cirka 930 hektar mark. Genom att samla ihop åkerägorna kan man spara jordbrukarens tid, minska på jordbrukstrafiken och sänka odlingskostnaderna, säger Ossian Ahlnäs, förrättningsingenjör vid Lantmäteriverket.

Foto: Julia Hautojärvi/Lantmäteriverket

Fördelar som erhållits genom ägoregleringen i Övermark

- Åkerskiftenas genomsnittliga storlek ökade från 2,9 hektar till 6,1 hektar.
- Körsträckorna förkortades i medeltal från 3 km till 2,4 km.
- Antalet åkerskiftet minskade från 245 st. till 116 st.
- Totalt 429 hektar åker och 26 hektar skog bytte ägare.

För att få dikningen och vägnätet att motsvara den ändrade ägostrukturen utfördes i projektet även rensning av utloppsdiken, nydikning och rörläggning samt små vägprojekt och täckdikning på 53 hektar. Österbottens Svenska Lantbruksallskap uppgjorde dikningsplanerna i projektet.

Fortsatt behov av och intresse för ägoreglering

Lantmäteriverket har utifrån åkerskiftesmaterial utrett åkrarnas fastighetsstruktur i hela Finland. Av utredningen framgår att det inom Österbottens område finns ett stort antal objekt där man genom ägoreglering väsentligt skulle kunna sänka kostnaderna för odlingen. I det bifogade kartutdraget har man markerat de potentiella områden som identifierats i utredningen, där ägoregleringen skulle medföra betydande fördelar i form av minskade odlingskostnader inom jordbruket.

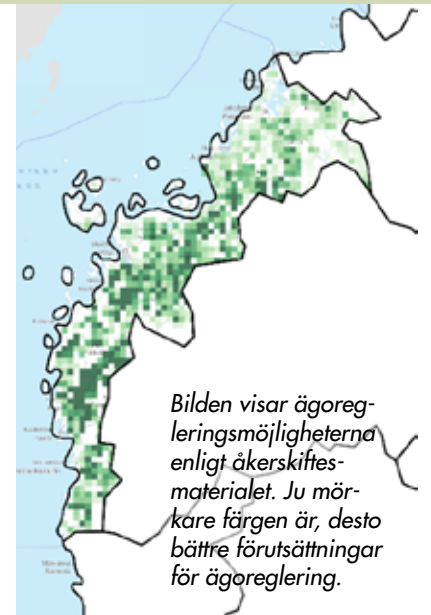
– Vid flera tillfällen har jordbrukare i Österbotten tagit kontakt för att utreda behovet av ägoreglering. I år pågår utredningar bl.a. i Yttermark i Närpes och i Jeppe i Nykarleby, säger Ismo Mäki-Valkama, ägoreglerschef vid Lantmäteriverket.

Vad är ägoreglering?

En ägoreglering är en lantmäteriförrättning som reparerar en fastighetsstruktur som splittrats med tiden, så att den motsvarar dagens behov. En förutsättning för ägoreglering är att fördelarna med den är större än kostnaderna och att den medför en väsentlig förbättring av ågrenas placering. En ägoreglering kan genomföras om den har ett starkt stöd bland markägarna.

OSSIAN AHLNÄS
Förrättningsingenjör

VATTENHUSHÅLLNING & MILJÖ

Bilden visar ägoregleringsmöjligheterna enligt åkerskiftesmaterial. Ju mörkare färgen är, desto bättre förutsättningar för ägoreglering.

Ytterligare uppgifter:

- **Ossian Ahlnäs**, förrättningsingenjör, tfn 040 822 0605
- **Anders Lillqvist**, projektansvarig, tfn 040 166 2719

E-postadresserna har formen fornamn.efternamn@lantmateriverket.fi

- **Dan Kjällberg**, markägare, tfn 050 306 4836, e-post dan.kjallberg@proagria.fi

Beställ solcellspumpar för underbevattning senast 20.11.2022

Formulär finns på www.agrolink.net

Se videon skanna koden

Agrolink AB
Solvägen 213
65450 SOLF

shop.agrolink.net
tel (06) 347 5800
info@agrolink.net

Vi är med dig genom hela växtföljden!

Cameleon kan användas vid en rad olika åtgärder beroende på utrustning. I grunden är det en radhacka, men som med olika moduler kan byggas om till en fullfjädrad multmaskin för sådd, radförd gödningsmyllning och ogräsharvning.

Kvickfinn

Effektiv ogräsbekämpning och jordbearbetning med långvarigt resultat.

Crimperroller

Bryter frångöröror och gröngödslingsvall. Kan kombineras med direktsåmaskin.

 lyckegård

Erkki: 0400 806 165 • Boris: 0500 567 611 • www.lyckegard.com
NY BESÖKSADRESS: Kunsgårdsvägen 37A, 653 80 Vasa

VATTENHUSHÅLLNING & MILJÖ

Ta hand om åkerns dränering

Täckdikning och övriga dräneringsåtgärder är ofta dyra och långsiktiga investeringar som kräver underhåll för att de skall fungera som det är meningen.

MÅNGA DIKNINGAR GJORDA på 1950 och -60 talet fungerar bra ännu i dag, även om kapaciteten kanske är bristfällig för dagens tunga maskiner och ofta brädslande tidtabeller som inte tillåter att man kör på åkern bara vid optimala förhållanden.

Grundtorrläggningen är en förutsättning för att täckdikningen ska fungera.

Underhåll av täckdiken

Genom att studera täckdikningskartorna så att man hittar alla utlopp, brunnar med mera kan man ofta hitta en möjlig orsak till fel. Man kan också få hjälp genom att kolla på flygfoton och satellitbilder. Där kan de gamla dikena synas bra och likaså våta fläckar. Har man inte kvar de gamla kartorna så kan man beställa nya från täckdikningsföreningens arkiv, exempelvis via din lokala dräneringsplanerare.

De lättaste underhållsåtgärderna kan man bra göra själv och det kräver inte mycket utrustning. En spade, måttband eller famnstake, täckdikningskartan i rätt skala och ett pliktjärn kommer man långt med. Sök upp var utloppen finns och märk ut dem så de är lätta att hitta i fortsättningen och kontrollera att utloppsrören är hela och att det inte börjat växa träd och buskar nära dem.

Näckdikningsbrunnarna, utlopps- och backslambrunnarnas skick är det också skäl att kontrollera regelbundet och tömma slamfickorna.

Har man reglerbar dränering skall förstås också reglerbrunnarnas skick kontrolleras men det görs lämpligtvis i samband med att man justerar nivån i systemet. Beroende på en hurdan brunn man har så kan det gå att byta ut bara själva mekanismen men det kan också hända att hela brunnen måste förnyas. Man bör också kontrollera att vattnet inte läcker runt brunnen. Brunnen ska vara installerad så att det är täta rör närmast brunnen, gärna minst 6 meter ovanom brunnen för att undvika att vattnet läcker förbi.

Spolning av täckdiken

Ofta är det bekymmer med rostbildning på sådana åkrar där det finns reglerbar dränering eftersom just reglerbar dränering är ett sätt att motverka problem med rost i rören. För att få bort rosten och annat slam som bildats i rören är det nödvändigt att spola täckdikningssystemet. Arbetet med att spola grenrören

GRUNDTORR-
LÄGGNING ÄR
EN FÖRUTSÄTTNING
FÖR ATT
TÄCKDIKNINGEN
SKA FUNGERA

underlättas betydligt om dikningen är utförd så att antingen övre eller nedre änden av röret kommer upp ur marken i en dikesslän.

I praktiken bör man först spola stamdikena, sedan grendikena och sedan stamdikena på nytt så att man får ut slammet som kommit från grendikena

Kompletteringsdikning

Om övriga underhållsåtgärder eller små reparationer av dräneringen inte ger önskat resultat kan det vara aktuellt med att kompletteringsdika eller förnya hela dikningen. Orsakerna varför man behöver kompletteringsdika kan vara flera, bl.a. otillräckligt dikesavstånd, markytan har sjunkit, större och tyngre maskiner, dåligt filtermaterial.

Investeringsstöd

Man kan ansöka om investeringsstöd också för kompletteringsdikning och det går bra att slå ihop flera små projekt i samma ansökan. Det finns ännu tid att planera inför nästa säsong så att man hinner åtgärda mindre bekymmer före vårbruket, eller om det blir fråga om större projekt, under nästa sommar. Både planerare, entreprenörer och leverantörer ser gärna att man är ute i god tid så att de i sin tur hinner planera sina program.

MARTIN TRÄSKMAN
Dräneringsplanerare

KÖP DINA RÖR AV OSS!

**Stamledning för
bevattning
Dräneringsrör
Trumrör**

JOHAN: 050 5925 188
JONAS: 050 3311 839

Ordning och reda med GLOBALG.A.P

Kvalitetssystem finns till för att garantera att våra trädgårdsprodukter är trygga, att produktionen belastar miljön så lite som möjligt och att arbetstagarna har goda arbetsförhållanden – det här är ju saker de flesta av oss tycker är viktiga.

KVALITETSSYSTEMEN ÄR OCKSÅ ett sätt för handel att försäkra sig om att produkterna de köper in håller en viss standard som de även kan beskriva för sina kunder. Kvalitetssystemen förbättrar i sig själv inte kvaliteten men är ett sätt att beskriva produktionen så att även utomstående kan förstå den. De mest använda kvalitetssystemen i vårt land i dag är Kvalitetsgård som ägs av inhemska Trädgårdsprodukter r.f. i Finland och IP standarden som ägs av Sigill Kvalitetssystem Ab i Sverige. De som certifierat sig enligt Kvalitetsgård har rätt att använda det välkända groddbladsmärket med finska flaggan.

Den allt mera globala marknaden har gjort att handeln allt oftare börjat kräva att odlarna tagit i bruk det internationella GLOBALG.A.P.-kvalitetssystemet. GAP är en förkortning av Good Agricultural Practices och verkar

alltså för god jordbrukspraxis. Idag är GLOBALG.A.P.-certifiering nästan ett måste för dem som önskar exportera sina produkter på livsmedelsmarknaderna internationellt men den lämpar sig väl också för den finska marknaden eftersom den är väl känd inom livsmedelshandeln. Certifieringen omfattar livsmedelssäkerhet, miljöansvar samt arbetarskydd inom lantbruk och trädgård. Global Gap standardmoduler finns förutom för ätliga trädgårdsprodukter även för prydnadsväxter, spannmål samt husdjurs- och fiskproduktion.

I Finland är i dag cirka 80 trädgårdsföretag certifierade enligt GLOBALG.A.P., de flesta av dem är grupp-certifierade men dessutom finns det några som certifierats enskilt. Företagen auditeras av ett certifieringsbolag årligen, likaså skall interna revisioner utföras årligen. När det gäller certifiering av en odlargrupp, skall gruppens gemensamma kvalitetshanteringssystem gås igenom vid certifieringsauditeringen. Dessutom lottar man ut vilka av gruppens företag som auditeras.

– Vi tog i bruk GLOBALG.A.P. i november 2021 på grund av krav från kunden, berättar odlings- och kvalitetsrådgivare Theresa Stenfors från Närpes Grönsaker.

Odlings- och kvalitetsrådgivare Theresa Stenfors, Närpes Grönsaker.

Stenfors har jobbat vid Närpes Grönsaker sedan januari 2020 och hennes huvuduppgift har varit att implementera huvudstandard och tilläggsmodulen GRASP (som gäller arbetsgivarfrågor och god social praxis). Med hjälp av Stenfors arbete fick Närpes Grönsaker sitt certifikat i november 2021.

Gruppcertifiering

Närpes Grönsaker har en gruppcertifiering, vilket innebär att alla 34 odlare samt packeriet är en del av certifieringen. Certifikatet omfattar alla grödor som marknadsförs av andelslaget; tomat, gurka, paprika, chili och böna.

– Våra producenter var redan vana vid kvalitetssystem och dokumentation, vilket underlättat implementeringen hos odlarna. Men det är klart att GLOBALG.A.P medfört större krav på

TRÄDGÅRD

dokumentering, riskbedömningar och åtgärdsplaner, konstaterar Stenfors.

Stenfors försöker vid odlarbesöken motivera att den extra dokumentationen är till fördel för odlaren, eftersom den ger "ordning och reda", både fysiskt och administrativt.

– Kvalitetssystemet är ett fortlöpande arbete, som lever och ska anpassas till rådande omständigheter, påpekar Theresa Stenfors.

Vad säger växthusproducenten?

Nordmyr konstaterar att certifieringen inledningsvis betydde mera arbete, men när rutinerna tagits i bruk har det haft sina fördelar.

– Nu vet jag alltid vad som finns i växtskydds- och gödsellagret. Dessutom har ibruktageandet underlättats av rådgivningen. Hade jag certifierats som enskild producent är jag övertygad om att det varit betydligt mera arbetsdrygt, funderar Stefan Nordmyr.

För att komma igång med GLOBALG.A.P har Stefan Nordmyr fått hjälp av både Närpes Grönsaker och Kaisa Haga på ProAgria Lantbrukssällskapet.

– GLOBALG.A.P har inte ändrat så mycket på den egentliga odlingen, den största förändringen är att alla papper hela tiden är i ordning, berättar växthusproducenten Stefan Nordmyr från Träskböle trädgård.

NINA SEVELIUS
Trädgårdsrådgivning

Det är viktigt att ha koll på arbetstid och skörderisker

ÅRETS ODLINGSSÄSONG HAR genomförts under stor osäkerhet vad gäller både väderleken och kostnaderna för odlingsförnödenheter samt tillgången på arbetskraft. Svenska Lantbrukssällskapens förbund (SLF) och Ålands Hushållningssällskap (ÅHHS) jobbar tillsammans med Naturresursinstitutet Luke och potatisforskningsinstitutet Petla för att ta fram bättre redskap för odlarna att ha kontroll på sina risker och sin ekonomi i HortiHub-projektet. Projektets målsättning är att producera information om växlingar i skördenivåer och ekonomin vid produktion av trädgårdsväxter på friland samt att utveckla kunskande och redskap för att leda ekonomin på ett hållbart sätt i trädgårdsföretagen.

Enkel ekonomi för att öka på lönsamheten är att antingen minska på kostnaderna eller öka på intäkterna. För att de faktiska kostnaderna och inkomsterna ska ha någon relevans vid prissättning

och prisförhandlingar måste man veta hur mycket det kostar att producera en viss mängd av sin produkt. Detta ger underlag vid förhandlingar om ett pris som täcker produktionskostnaden.

En odlare som deltar i HortiHub-projektet är den åländska odlaren Johan Holmqvist, som bland annat odlar lök på gården Södergårds i Hammarland. Gården har bevattningsmöjligheter på en stor av odlingen, men bevattningsvattnet räckte inte till säsongen 2022.

– Årets odlingssäsong har varit mycket utmanande på grund av det nästan inte regnade något alls under största delen av odlingssäsongen. Dessutom har kostnadsökningen tårt på lönsamheten, berättar Holmqvist.

Han tycker att det verkar finnas en förståelse bland konsumenterna att våra livsmedel måste bli dyrare och han hoppas och tror att en del av odlarnas kostnadsökning även kommer primärproducenterna till godo.

Lökodlare Johan Holmqvist i sitt löklager.

– Uppföljning av arbetstiden är viktigt för att kunna effektivisera både min egen och mina arbetstagaras arbetstid på olika arbetsmoment, påpekar Johan Holmqvist.

Modellkalkylerna för ett flertal grönsaker och bär på friland har uppdaterats och finns nu fritt tillgängliga för alla odlare på SLF:s hemsida. Genom att jämföra sina egna kostnader och inkomster med dem i modellkalkylerna kan det vara lättare att förstå vilka kostnader man kan minska i sin odling eller hur

man kunde öka sina inkomster. Denna information kan även vara till hjälp när man vill utveckla det egna företaget. I praktiken varierar odlingarnas utgifter och inkomster mycket och därför är det viktigt att uppdatera modellkalkylerna med åtminstone egna kostnader, skördenivåer, arbetstider och även med de egna inkomsterna.

NINA SEVELIUS
Trädgårdsrådgivning

HUSDJUR

FODRET PÅ EN MJÖLKGÅRD

55 % GROVFODER

- Hö ? €/ton
- Ensilage ? €/ton
- Bete ? €/ton

44 % KRAFTFODER

- Eget spannmål ? €/ton
- Egna ärter/bönor ? €/ton
- Allfoder 350 €/ton
- Halvkoncentrat 450 €/ton

1 % MINERALER 500 €/ton

Är du intresserad av att beräkna den egna gårdens produktionskostnader för ensilaget så hör av dig

Beräkning av ensilagets produktionskostnader

VI HAR 2022 års växtsäsong bakom oss och kan blicka tillbaka vad som gick bra och vad som gick mindre bra. Hur är det med lönsamheten och vad kostade det att producera 1 ton ensilage?

Endel har eventuellt ensilage att sälja och vill veta vad det kostade att producera. För övrigt bör man känna till vad det egna fodret kostar att producera och därigenom veta vad 1 kg mjölk eller kött kostar att framställa.

Visste ni att på många gårdar känner man bara till 15-30 % av foderkostnaderna för djuren och det är det foder som köps in till gården! Foderstaten för en mjölkko består vanligen av 55-60% grovfoder så det är av största vikt att känna till vad grovfodret kostar att producera.

För att reda ut detta är det enklast att göra upp en produktionskostnads kalkyl över ensilaget som produceras på den egna gården.

Kalkylen ger svar på de rörliga kostnaderna, såsom utsäde, gödsel, bränsle med mera. Maskinerna och byggnaderna, som hör till de största fasta kostnaderna ingår även i kalkylen. I kalkylen tas även åkerns kostnader i beaktande samt det egna arbetet.

Det som allt bygger på är ju hurudan skörd man får per hektar, vanligtvis beräknar man kostnaderna i euro eller cent per kg torrsustans foder. Har man rundbalar är det enkelt att väga balarna och därigenom få ha-skörden, men har man skörden lagrad i plansilos eller sturkor kräver det lite mera räknande.

 MAGNUS BLÄSSAR
Husdjursrådgivare

Vad inverkar på mjölkens fett- och proteinhalt?

I dagens mjölkproduktion har fokus skiftat något från att öka mjölmängden till att öka mjölkens fett- och proteinhalt. Det finns många faktorer som inverkar på mjölkhalterna men fodret och utfodringen spelar en stor roll.

Fetthalten

Det är enklare att påverka fetthalten än proteinhalten i mjölken. Mjölkfett kommer delvis från fodret men också från djurens eget kroppsfett samt från vommikroberna.

Fetthalten ökar med ökat fiberinnehåll i grovfodret eftersom ättiksyraproduktionen i vommen ökar. Fibersmältningen i vommen ska ge mer produktion av ättiksyra än propionsyra. Vid utfodring av för mycket stärkelse, speciellt vid för höga kraftfodergivor, sjunker fetthalten i mjölken.

Vill man få upp fetthalten ska man kontrollera balansen mellan grovfoder och kraftfoder i utfodringen. Utfodringen består av endast en liten andel fett, och för högt fettinnehåll kan minska på djurets aptit.

Ökad andel grovfoder i utfodringen kan öka fetthalten, och korna bör ha fri tillgång

på grovfoder. Sent skördat ensilage ökar fetthalten mer än tidigt skördat ensilage. Majsensilage ökar oftast mjölmängden men sänker fetthalten. Rödsklover höjer fetthalten och tidigt skördat klövensilage är bättre än sent skördat.

Bete är bra för mjölkens fettsammansättning men tenderar att sänka fetthalten eftersom fiberintaget på bete är lägre än vid vanlig utfodring. Spannmål i utfodringen ökar mjölkens fetthalt; korn och vete har större påverkan än havre och majs.

Tillskott av foderoljor i utfodringen påverkar fettsammansättningen i mjölken mer än fetthalten.

Mjölkens proteinhalt

Proteinhalten i mjölken styrs av energiintaget från utfodringen. Man kan öka energiinnehållet genom bättre kvalitet på grovfodret eller genom ökad kraftfodermängd, men responsen på mjölkproduktionen och mjölkhalterna är bättre med bättre smältbarhet i ensilaget än vid ökad kraftfodermängd. Att öka kvalitén på det egna ensilaget är billigare än att öka mängden kraftfoder, och en för stor kraftfodergiva belastar dessutom vommen vilket kan leda till metabolismstörningar.

För att ensilaget ska hålla hög kvalitet med tanke på smältbarhet bör man

satsa på högt D-värde samtidigt som man beaktar fiberinnehållet, eftersom ett högt D-värde oftast sänker fiberinnehållet i ensilaget.

F/P-förhållande

Förhållande mellan fett- och proteinhalten är en bra indikator på hur bra utfodringen lyckas. Ifall förhållandet är under 1,1 sjunker pH i vommen för lågt. Utfodringen har för högt stärkelseinnehåll eller ensilaget för högt D-värde jämfört med fiberinnehållet. Är förhållandet över 1,4 beror på det en metabolismstörning då blodsockret sjunker för snabbt vilket beror på för hög produktion av propionsyra i vommen. Denna störning är vanlig i början på laktationen och det är därför bra att se över sinkornas utfodring samt ha en tillväxningsperiod med utfodringen för de kor som är nära kalvning.

Det är viktigt att komma ihåg att det finns många faktorer som påverkar hur utfodringen lyckas. Man kan inte utfodra endast med tanke på ökade mjölkhalter,

utan utfodringen bör också tillgodose djurens övriga näringsbehov både på individ- och besättningsnivå. Utöver utfodringen påverkar även genetiska äftligheter, antal laktationer och laktationsskede hur höga mjölkhalter kan produceras. Det finns genetiska skillnader mellan raserna, där fetthalten är den faktor som varierar mest.

 JENNY TREIER
Husdjursrådgivare

Svinn-smart ensilage och utfodring

När det kommer till utmärkt ensilage och utfodring finns inga genvägar. Det vet mjölkproducent Mikael Lasén i Lillby, Pedersöre. Han har lång erfarenhet av ensileringsprocessen och kan motivera vad som fungerat och inte genom åren.

Dyra maskiner ett ekonomiskt svinn

Att lägga fokus på rätt saker är också en form av att undvika svinn.

– Det är enklare att få någon som skördar, än någon som ”föusar”, konstaterar Mikael Lasén, som bedriver mjölkproduktion med en 60 kors besättning och robotmjölkning.

Han har 50 ha i vall, men inga egna vallmaskiner. De finns under maskinbolaget NMS Maskin samt H&M entreprenad, varifrån gårdarna köper in valltjänster med slåtter och hackning. Därtill samarbetar fem gårdar kring en tubpackare via bolaget Oy Feed Pack Ab. Trion i NMS Maskin, Niclas, Mikael och Sture, var föregångare när de redan 2002 startade bolaget med köptjänster för de egna vallskördarna.

– Omgivningen dömde nog ut oss, men det skulle inte ens ha gått med samägda maskiner med den kapaciteten. Det är olönsamt att över huvud taget ha egna eller del i maskiner, konstaterar Mikael.

Han understryker vikten av att ta i beaktande maskinkostnaderna när man beräknar kostnaden för ensilaget. Att beräkna årets ensilagekostnader finns på höstens att-göra-lista.

Däremot finns all skördedata behändigt samlat. NIR-mätning med infraröd kamera i den självgående hacken togs i

bruk i sommar. En betydande investering, men den underlättar uppföljningen av bland annat bränsleförbrukning, skördemängd samt en del näringsparametrar i fodermassan. Med en snabb titt på kalkylbladet kan det konstateras att bränsleförbrukningen i medeltal var 1 liter/ton grönmassa och den sammanlagda skörden blev 7 ton torrsustans/ha. Men det som man kan mäta, kan man ju förbättra.

– Målet är att få några ton torrsustans mer per hektar och frigöra större areal till andra grödor. Nu börjar majsodling locka igen efter ett uppehåll på 20 år, smäler Lasén.

Packning i tub har tillämpats på gården sedan 2009 både med ensilage och spannmål. Före det packades ensilaget i tornsilo, men inläggningen blev en flaskhals.

– Ensileringskvaliteten är bra, och det märks fort om något är fel med ensilaget. Kommer det hål på plasten tar massan fort värme och blir förstörd, säger Mikael.

Gården använder biologiskt ensileringsmedel i ensilaget. På det krossade spannmålet fungerar det däremot inte, då är det bättre att vara utan har gården fått erfara. Nu används propionsyra. Det har fungerat klanderfritt med nästan inget spill alls i form av möjligt spannmål.

Tuberna är placerade på asfalt bland annat för att undvika inblandning av jord.

– Det är viktigt med bra underlag, annars uppstår det ett spill. Det går att lägga tuben på en åker, men då ska den verkligen vara fast och öppnas när marken är frusen, menar Lasén.

Han poängterar också att man inte ska ha för många tuber öppna samtidigt sommartid, utan vänta med det tills det

Vill du veta mer om hur man kan undvika svinn i utfodrings- och ensileringsprocessen från jord till foderbord? I Lantbruksskalendern 2023 finns en mer detaljerad lista.

blir svala- re. Uttagshastigheten är ca 20 cm/dygn hos Lasén.

Med fingertoppskänsla och noggrann mätning

Gården har fullfoderutfodring och är noggrann med att följa med torrsustansen i ensilaget för att kunna blanda till rätt mängd mix.

– På foderbordet blir det egentligen inget svinn eftersom resterna går till de yngre kvigor, men tar fodret slut är det för lite, påpekar Lasén.

Torrsustansen på ensilaget mäts i en svamptork ca 1 gång/vecka. 100 g ensilage tar några timmar att torka och lite längre om det är våtare. Resultatet uppdateras i en molntjänst och visar därmed rätt antal kilon på fullfodervagnens väg.

En annan viktig åtgärd är enligt Lasén att tillsätta en stabilisator i mixen sommartid.

– Fastän det är prima ensilage kan man känna att mixen tar värme efter 1 dygn på foderbordet, säger han.

Som stabilisator används 1 liter propionsyra/ton fullfodermix. Även myrsyra har använts med samma lyckade resultat. Mixen till sinkorna syras fastän den är betydligt torrare, eftersom den blandas mer sällan. En annan åtgärd sommartid är utfodring på kvällen och påfyllning

på morgonen, i stället för en utfodring per dag.

– Det är ju också viktigt att man putsar foderbordet rent en gång per dag. Annars går nog konsumtionen ner om man bara fyller på foder och det syns i mjölktanken dagen efter, konstaterar Mikael.

Utfodringen planeras så att den är så jämn som möjligt under året, utan plötsliga foderbyten. Allt ensilage ska kunna gå till mjölkande och blandas ut med halm till sinkor och kvigor.

– Vi tar råvaruprov på allt när vi skördar och gör utfodringsplan utgående från dem. Sedan tas ensilageanalyser vartefter vi öppnar tuberna och jämför med råvaruproven, förklarar Mikael.

Mikael understryker hygien, att det ska vara rent redan från fält. Gården har exempelvis frångått strängläggning och fått renare foder, eftersom det under våtare förhållanden kunde förekomma jordinblandning. I stället lägger slåtterkrossen ihop strängarna direkt. Även stubhöjden har höjts till 10 cm i samband med slåttern.

– Nästa åtgärd är egentligen att separera svämgödseln och endast sprida den flytande delen på vallarna. Man ser att den fasta delen inte sjunkit ner ordentligt i marken, och det finns en risk att det hamnar i ensilaget, avslutar han.

HUSDJUR

Mikael Lasén ser många fördelar med tubpackning av både ensilage och spannmål.

Ersättningen för djurens välbefinnande!

I skrivande stund är tolkningarna för ersättningen för djurens välbefinnande (DVB) inte färdiga. Det vi vet är att av ersättningen för DVB får man välja ett eller flera åtgärdsalternativ. Förbindelsen är fortfarande ettårig. Villkoren skall uppfyllas från förbindelsens början 1.1.2023. Ta kontakt med våra husdjursrådgivare för noggrannare genomgång av villkoren, samt för uppdatering av utfodringsplaner och ensilageanalyser. Kom ihåg att välbefinnandeplanen är obligatorisk för alla djurslag, och den bör uppdateras eftersom innehållet har ändrat något från föregående period.

EKONOMI

Personalledning en del av företagares vardag

EN FÖRETAGARE SKA ha koll på mycket, bland annat inkomster, utgifter, produktion, lönsamhet, prisstegringar, resultat, personal, räntor och olika deadlines. Dessa är enbart några av de nyckelord en företagare funderar kring dagligen. Att ha ett helhetsperspektiv och kontroll över stora helheter har blivit vardag för flera av våra primärproducenter. Denna förändring har också bidragit till att personalledning blivit ett betydande nyckelord. Låt oss i denna artikel fokusera lite mera på den biten.

Behov av anställda

När ett företag växer är det naturligt att också behovet av personalresurser ökar. Om man ska kunna uppnå sina mål kanske man inte klarar det ensam längre. Det är då

viktigt för en företagare att fundera över varför och till vilka uppgifter man behöver mera personalresurser. Att kartlägga det egna behovet är viktigt. Jag kommer ihåg en företagare som berättade att det svåraste beslutet hen någonsin gjort under sin företagarkarriär var att anställa sin första medarbetare. Bakom beslutet låg flera sömnlösa nätter, när hen funderat kring om verksamheten verkligen skulle bära två familjers uppehälle. Sen visade sig att lösningen blev mycket bra.

Ta bra hand om personalen

Det som är nytt och främmande känns i allmänhet ofta lite motigt för människan. Lön, arbetsavtal, kollektivavtal, försäkringar, förmåner och företagshälsovård - en djungel av nya saker man bör ta sig

an. Men när man väl är i gång rullar det på. När rekryteringen är gjord ska man tänka på att skapa en klar och tydlig arbetsbild för den som ska börja jobba.

Om man som företagare verkligen sätter sig ner och funderar och planerar för den anställdes första dag, ger det oftast en god start för det nya samarbetet. Att presentera det egna företaget, med info om och hur och när man jobbar, är viktigt. Att göra en rundvandring och ge av sin tid så att den anställda känner sig välkommen lägger en god grund för framtiden. Genom att berätta om företagets anor, visioner och mål samt om sig själv och sina värderingar ger man den anställda en bättre bild av helheten. Dessa saker återspeglar sig ofta i hur man driver sitt företag.

Utveckla ditt eget ledarskap

Att plötsligt vara någons chef faller sig inte naturligt för alla, då vi alla är olika. För någon kan det kännas som en enorm stress, medan andra kan tycka att det är trevligt. Man kan dock alltid lära sig nya saker. Sen skall man komma ihåg att man inte behöver kunna allt själv, eftersom man kan ta hjälp av rådgivningen inom flera områden. För tillfället ordnas ett projekt i Österbotten i samarbete med Etelä-Pohjanmaan ProAgria som heter IHME-FRAMME, Framgång med människor. Inom projektet ordnas smågrupper samt virtuella caféträffar där man behandlar olika ämnen inom personalledning.

IHME - FRAMME

IHMISSÄLLÄ MENESTYKSEEN
FRAMGÅNG MED MÄNNISKÖRNärings-, trafik- och
miljöcentralenProAgria
Österbottens Svenska
LantbruksfästisällskapEuropeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområdenANNE SIGG
Ekonomirådgivare

ProAgria

lantbruksfastigheter.fi

VI SÄLJER FASTIGHETER PÅ LANDSBYGDEN!

AFM fastighetsförmedlare
William Berts
william.berts@proagria.fi
050 576 5517

Bokföringssällskapet

Vi betjänar i hela Svenskfinland
www.bfs.fi

KONTAKTPERSONER

ÖSTERBOTTEN

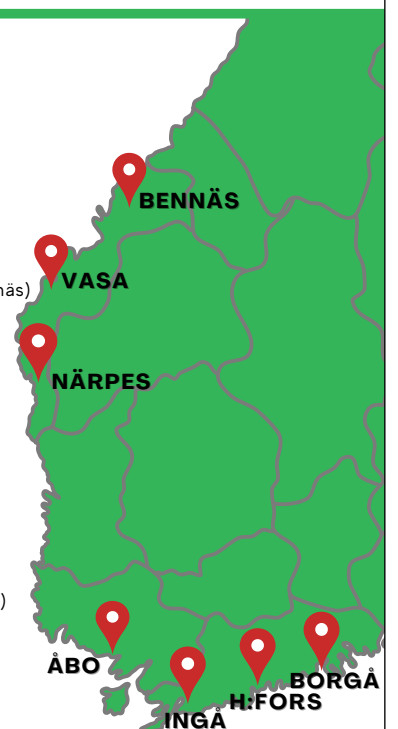
Annika Grannas, VD, 050 479 6182 (Vasa)
Johan Kortell, 044 989 8042 (Bennäs)
Lilian Kanckos, 044 989 8041 (Bennäs)
Karina Hagman, 044 729 3600 (Bennäs)
Anna Högback, 050 408 7012 (Närpes/Vasa)
Maria Mannström-Ahlskog, 050 330 7508 (Bennäs)
Per-Erik Järn, 050 592 0985 (Bennäs)

ÅBOLAND

Mats Norrholm, 0400 820 941 (Åbo)

NYLAND

Ramona Nyman, 040 146 4004 (Ingå)
Saara Silén, 040 966 1021 (Ingå)
Sonja Lövdahl, 043 824 8699 (H:fors)
Annika Nystén, 044 089 8044 (H:fors/Borgå)
Estelle Hildén-Lindberg, 044 989 8040 (Borgå)
Axel Falck, 050 304 9144 (Nyland)
Krister Hildén, 040 554 3094 (Nyland)

Bokföringstjänster effektivt och sakkunnigt

Smidig och löpande bokföring ger mervärde

I takt med att gårdarna blir större ökar också det administrativa arbetet i såväl omfattning som betydelse. Alla jordbrukare och jordbruksföretag är olika, med individuella förutsättningar och behov.

FÖRUTOM PRODUKTIONSINRIKTNINGEN ÄR företagarens ålder, utbildning, intressen samt personliga styrkor och svagheter faktorer som påverkar hur man styr sitt företag. De här faktorerna behöver också beaktas när man funderar på administrationen, så att man väljer system och tjänster som stöder verksamheten på bästa möjliga sätt.

Spara tid och pengar med uppföljning av ekonomin

En väsentlig del av administrationen utgörs av ekonomiförvaltningen. För dagens jordbruksföretagare ska bokföringen inte längre vara ett nödvändigt ont som görs en gång om året för att beskattaren ska få sitt. I synnerhet på husdjursgårdar, och inom andra inriktningar där verksamheten fortgår kontinuerligt året om, kan en löpande bokföring och uppföljning av budgeten ge ett betydande mervärde. Aktuella siffror ger möjligheter att reagera och göra nödvändiga förändringar i produktionen utan att dyrbar tid går förlorad.

Med hjälp av bokförings- och ekonomiprogrammet WebWakka, i kombination med Bokföringssällskapets och rådgivarnas tjänster, kan ProAgria lantbruks- och hushållningssällskapen erbjuda flexibla och anpassade helheter för ekonomiförvaltningen. Om företa-

garen har en egen licens till WebWakka kan arbetet delas upp mellan parterna, och eftersom programmet är webbaserat kan arbetet utföras oberoende av tid och plats. Möjligheterna att ta emot och skicka nätfakturor direkt i programmet och spara bilagor till bokföringsverifikaten gör att bokföringen i princip kan skötas helt "papperslöst". I företag med anställd arbetskraft kan löneräkningen och de nödvändiga anmälningarna till inkomstregistret skötas i WebWakka. Om bokföringen finns i WebWakka har ProAgrias rådgivare också direkt tillgång till aktuella siffror för till exempel en ekonomiplan i samband med en investering eller generationsväxling.

MATS NORRHÖLM
Ekonomirådgivning

Generationsväxling en process som kräver tid

Börjar ni på gården fundera på att axla över ansvaret till den yngre generationen? Finns det en övertagare? Köp eller gåva? Vem och vad ska man beakta?

EN GENERATIONSVÄXLING ÄR en process med många frågor, som kräver mycket tid och planering innan den är slutförd. Det finns därför skäl att reservera ordentligt med tid för hela processen.

Helt konkret innebär en generationsväxling en överlåtelse av hela eller en del av näringsverksamheten till en släkting eller övrig person. Överlåtelsen kan göras genom köp, köp av gåvokaraktär eller gåva av antingen hela gården eller en del av den. Alternativen är många, men det viktigaste är att man hittar det som passar gården bäst.

En annan viktig sak att beakta när man planerar en generationsväxling är de skattekonsekvenser den medför, då det finns en hel del skatter att ta i beaktande. Det är ytterst viktigt att gå igenom dessa skattekonsekvenser på förhand, eftersom det hjälper en att planera hur generationsväxlingen ska genomföras

och se till att man inte råkar ut för några överraskningar.

Övertagaren har även möjlighet att under nästa stödperiod ansöka om startstöd, vilket underlättar övertagandet av gården. Till startstödet hör ett bidrag, räntestödslån och befrielse från överlåtelseskatt. För att beviljas startstöd finns det vissa krav som måste uppfyllas, bland annat i fråga om ålder, utbildning, arbetserfarenhet och företagareinkomst. Till startstödsansökan behövs dessutom en affärsplan med ekonomiska kalkyler för gårdsbruket.

En lyckad generationsväxling gör alla parter nöjda och ger den unga jordbrukaren goda förutsättningar att påbörja sin verksamhet. Vi rådgivare hjälper gärna er genom hela processen med de uträkningar, dokument och övriga bilagor som behövs.

AXEL FALCK
Ekonomirådgivning

optima

OPTIMA
UTBILDAR FÖR
ERA BEHOV!

Maria Sirén, 044-7215 339
maria.siren@optimaedu.fi

Maria Wirtanen, 044-7215 333
maria.wirtanen@optimaedu.fi

www.optimaedu.fi

Lannslund 1, 68600 Jakobstad, Tel. 06-7855 222

Vi får landsbygden att växa i Svenskfinland

Lantbruks- och trädgårdsrådgivning verkar heltäckande i hela Svenskfinland

Svenska lantbrukssällskapens
förbund

Kansli

Svenska lantbrukssällskapens förbund (SLF)

Elisabetsgatan 21 B 12

00170 Helsingfors

Tel: 09 135 1035

fornamn.efternamn@slf.fi

www.slf.fi

Österbottens Svenska
Lantbrukssällskap

Österbottens Svenska Lantbrukssällskap

Handelsplanaden 16 D

65100 VASA

Tel: 010 839 220

fornamn.efternamn@proagria.fi

www.lantbrukssallskapet.fi

Nylands Svenska Lantbrukssällskap

Elisabetsgatan 21B 8

00170 Helsingfors

Tel: 043 824 8700

fornamn.efternamn@nsl.fi

www.nsl.fi

ProAgria Finska Hushållningssällskapet rf

Tavastgatan 28

20700 Åbo

Tel: 02 4812400

fornamn.efternamn@fhs.fi

www.fhs.fi

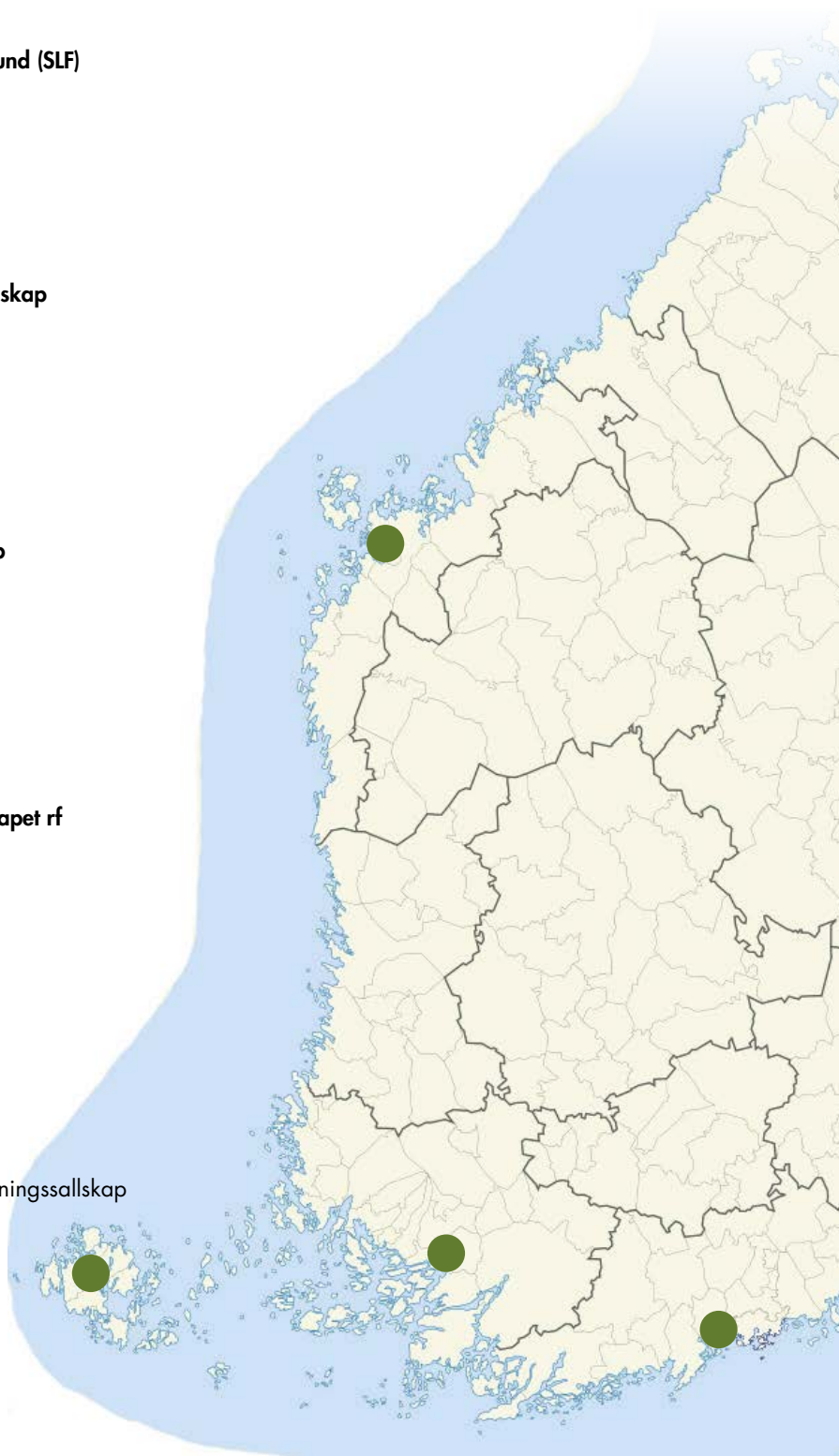
Ålands Hushållningssällskap

Jomala gårdsväg 16-3

22150 Jomala

Tel: 040 775 6921

www.landsbygd.ax/alandshushallningssallskapet

Våra kontaktuppgifter hittas på våra hemsidor